

El paper de la televisió pública al segle XXI

La televisió de qualitat, visions des del nou segle

per Eva Pujades Capdevila

Professora titular de la Facultat de Comunicació
de la Universitat Pompeu Fabra

Resum

La «televisió de qualitat» ha estat una categoria històricament controvertida a què tothom ha donat el sentit que li ha interessat i que ha anat evolucionant segons les circumstàncies polítiques, econòmiques i socials. Aquest article tracta de respondre la pregunta: de què es parla quan es parla de «televisió de qualitat»? Així mateix, planteja com s'ha vist afectat el concepte de qualitat televisiva pels canvis que ha patit el mitjà en els darrers anys, i analitza l'evolució del concepte de servei públic, invocat com a estàndard de la «televisió de qualitat».

Paraules clau: televisió de qualitat, servei públic de televisió, televisió pública, diversitat de la programació

Quality television, a new century vision

Abstract

'Quality television' is a controversial label that has been interpreted by all according to their own interests and has been affected by political, economic, and social circumstances. The present article responds to the question of what we talk about when we talk about 'quality television'. It also addresses how the concept of quality television has been affected by recent changes in the medium and analyzes the evolution of the concept of public service, which invokes a standard of 'quality television.'

Key words: quality television, television as a public service, public television, program diversity

1. Presentació

Tot i tractar-se d'una noció recurrent en els debats sobre el mitjà televisiu al llarg del s. xx, la «televisió de qualitat» no ha estat mai una categoria exempta de controvèrsia, que hagi tingut unes definicions consensuades que responguessin a acords generals sobre el mitjà, els seus continguts o les seves funcions socials. Ans al contrari, tot sovint aquesta categoria ha estat utilitzada per grups socials diversos, polítics, grups de comunicació o associacions d'espectadors en moments històrics molt concrets per tal de legitimar determinats continguts o cadenes televisives, desprestigiar-ne d'altres, establir les condicions per a la renovació de les llicències o simplement, reclamar una millora global del mitjà. En aquest sentit, la demanda d'una televisió de qualitat és una demanda legítima i legitimadora que permet situar-se en el debat social per sobre

d'un determinat *statu quo* (igual que la demanda de respecte pels drets humans, de la igualtat de gèneres o de la llibertat d'expressió).

Malgrat la poca sistematització que ha tingut el concepte, en la recerca realitzada s'han identificat els quatre principals àmbits de referència de la «televisió de qualitat», les seves dimensions protagonistes i els diversos índexs de mesura que històricament s'han proposat. El principal objectiu d'aquest article és, per tant, donar compte en primer lloc d'aquests grans blocs de continguts de la televisió de qualitat per tal de no caure en generalitzacions i debats buits de continguts; és a dir, es tracta de respondre a la pregunta següent: quan es parla de televisió de qualitat, de què es parla? (apartat 3).

Un cop identificats aquests àmbits de referència i explorades les seves principals dimensions, l'article es planteja ressituar el debat sobre la qualitat televisiva a la vista dels canvis que ha patit la televisió als darrers anys (apartat 4). Efectivament, la televisió com a mitjà de comunicació ha patit canvis de primera magnitud pel que fa a les tecnologies de producció, distribució i consum del senyal, grans fusions de les empreses de televisió i de les empreses productores de continguts amb empreses de telecomunicacions i d'informàtica, i tot plegat s'ha vist immers en una internacionalització a gran escala i amb unes dimensions sense precedents del mercat televisiu. El segon objectiu d'aquest article és resseguir l'impacte que aquests canvis macroeconòmics han tingut en la consideració de la «qualitat» a la televisió.

Com a embolcall de tot plegat i a tall d'introducció (apartat 2), cal esmentar que la noció de *televisió de qualitat* ha anat estretament vinculada a la noció de *servei públic* de televisió i tot sovint n'ha patit les mateixes ambigüitats. La relació entre les dues categories al llarg del s. xx ha estat dinàmica i sovint polèmica: el servei públic ha passat de ser considerat en els primers anys dels monopolis televisius equiparable a la titularitat estatal a anar-se omplint de continguts substantius a mesura que els monopolis públics feien fallida i necessitaven dotar-se de major legitimitat.

El debat a l'entorn de la qualitat s'ha articulat al voltant de l'acompliment dels objectius de servei públic que els diferents ens televisius s'atorgaven, objectius que han anat variant històricament i geogràficament al llarg del s. xx. L'article ressegueix també a tall d'introducció del debat entorn de la qualitat televisiva els principals objectius de servei públic quan han estat invocats com a estàndards de la «televisió de qualitat».

2. Servei públic i televisió de qualitat

La noció de *servei públic* esdevé fonamental com a context per a parlar de la «televisió de qualitat». En primer lloc perquè el «servei públic»

és l'embolcall natural que empara la creació i el desenvolupament de la televisió a Europa i, tot i que s'ha interpretat de diverses maneres en els diversos països en funció de les diverses conjuntures internes, ha estat una categoria contestada i debatuda sobre la qual s'han anat articulant un seguit de continguts diversos.

Es pot afirmar en aquest sentit que el servei públic a Europa ha passat de ser interpretat en termes de titularitat (estatal) a interpretar-se en termes de continguts. Aquests continguts han estat associats tradicionalment als estàndards de qualitat televisiva; típicament aquests estàndards eren de tipus educatiu, formatiu, cultural, lingüístic, social o nacional.

La «televisió de qualitat», per tant, s'ha anat definint com l'acompliment d'aquests estàndards, amb la qual cosa la seva definició des de mitjan s. xx ha anat evolucionant en funció de les diferents controvèrsies i interpretacions de la noció de *servei públic*. Alguns d'aquests continguts substantius s'han referit als continguts dels programes i a la cultura (on la «televisió de qualitat» es defineix com aquella que ha de fer arribar el bo i millor de cada cultura als espectadors —J. Reith o el Comitè Crawford inicialment—); l'èmfasi en la construcció nacional (en què la qualitat televisiva s'avalua en funció de la promoció de la unitat nacional, la noció de ritual televisiu o la cimentació social), o a través de valors com el compromís amb la realitat (des d'aquesta perspectiva la qualitat televisiva apareix en la mesura que els continguts televisius representen la realitat social de referència).

Quan entren en crisi els monopolis de radiodifusió pública —crisi política, de legitimitat social, econòmica i cultural— es reobren els debats sobre els valors que inspiraven la seva actuació i que obliguen a redefinir al seu torn les nocions de qualitat que s'hi vinculaven; específicament aquells valors vinculats a la representació de la «cultura» i de la «nació». Per una banda, per part d'aquells sectors emparats per la crítica cultural que posa sobre la taula el valor de la «cultura popular» i titlla de paternalista i elitista la noció canònica de cultura i, per una altra banda, les crítiques als objectius de «cohesió nacional» o de «construcció de la nació» que provenen de la reivindicació regional i de classe.

En resum, les diferents nocions de qualitat van associades a les diferents interpretacions que històricament ha tingut la noció de servei públic; quan el servei públic entra en crisi, els seus valors implícits i les nocions de qualitat que s'hi vinculaven també queden sacsejats. Tot plegat fa que les nocions de qualitat televisiva evolucionin en la mesura que la mateixa noció de servei públic és sensible i s'adapta als continguts de la crítica política.

En segon lloc, la noció de *servei públic* esdevé pertinent quan es tracta de parlar de la «qualitat televisiva» no només per raons de contextualització històriques, sinó també perquè tot sovint s'observa una confusió

terminològica entre els dos termes: de vegades s'utilitzen com a sinònims i altres s'utilitzen com a definició l'un de l'altra i l'altre de l'una (el servei públic és aquell que ofereix una televisió de qualitat i a la inversa, la televisió de qualitat és aquella que respon als objectius del servei públic). Aquesta assimilació de conceptes es produeix no només en l'àmbit acadèmic i dels analistes de la comunicació, sinó també per part dels polítics i gestors de la televisió amb la ingènua satisfacció d'estar dotant de continguts unes categories certament difícils i no exemptes de controvèrsia.

Ambdós conceptes tenen en comú també el fet d'haver passat de tenir definicions substantives, és a dir, de definir tipus específics de programació, de programes, de temes o de valors de la comunicació a haver-se buidat de contingut en determinats contextos històrics per convertir-se en objectius *per se*. En aquest sentit és fàcil observar en documents relativament recents, tant d'àmbit estatal com de la UE, un desplaçament de l'èmfasi en la discussió del contingut de la noció del *servei públic* cap a una discussió entorn de la «qualitat» televisiva. Aquest desplaçament no ha estat ni políticament neutral ni tampoc exempt de controvèrsies.

En el nou context, sotmès a més a més a una creixent pressió econòmica i financera entorn del negoci televisiu, la noció de *qualitat* del servei tendeix a imposar-se per sobre de la noció de *servei públic*. Aquest canvi d'èmfasi reforça la confusió entre els dos termes i es repeteix al llarg dels anys vuitanta i noranta; així s'equipara sovint la redefinició del servei públic i la sortida de la crisi de les institucions públiques a l'elaboració d'una televisió de qualitat (M. Raboy, per citar-ne un cas). Aquest autor assumeix com a punt de partida de la seva tasca a la NHK (la televisió pública japonesa) que la «qualitat dels programes es refereix a aquell tipus d'emissions que aconsegueixen els estàndards i satisfan els objectius del servei públic». En la mateixa línia s'expressen autors com Ishikawa i Muramatsu quan afirmen que, sigui quina sigui la forma institucional de la televisió —de titularitat pública o privada—, «el valor o la norma bàsica per a avaluar la qualitat de la televisió pot trobar-se en les funcions que es demana que compleixi la televisió com a servei públic».¹

3. Televisió de qualitat: continguts i desplaçaments

3.1. Els àmbits de referència de la televisió de qualitat

L'origen de la recerca desenvolupada entorn de la qualitat televisiva es troba en la realització d'una tesi doctoral en el Departament de Peri-

1. Vegeu M. RABOY, «Towards a new ethical environment for public service broadcasting», a S. ISHIKAWA (1996: 265-286), i S. ISHIKAWA i Y. MURAMATSU, «Quality assessment of broadcast programming: research subjects for the future», *Studies of Broadcasting*, 27 (1991), p. 207-219.

odisme i Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra a principis dels anys noranta. Aleshores, plantejar una tesi sobre la televisió de qualitat com a objecte d'estudi era pràcticament un oxímoron, una denominació contradictòria per definició en un context de descrèdit general del mitjà, amb una programació caracteritzada per la presència de la teleporqueria i amb un escepticisme acadèmic considerable sobre la consistència d'aquesta associació de termes; d'altra banda, i pel que fa a les dificultats pròpies de la realització d'una recerca d'aquesta envergadura, costava trobar —amb poques excepcions— sistematitzacions clares, definicions i propostes substantives sobre el seu contingut.

Com a resultat de la recerca realitzada, es poden identificar quatre grans àmbits de referència de la qualitat televisiva. Aquests àmbits són: la qualitat del sistema televisiu, la qualitat de la programació, la qualitat de les cadenes i la qualitat dels programes televisius. En cadascun d'aquests àmbits es desenvolupen mesures i indicadors d'avaluació.

Breument s'exposen a continuació els principals continguts de cada àmbit:

1. Quan es parla de la «qualitat televisiva» referida al sistema televisiu es fa referència al conjunt d'elements que defineixen l'estructura dels mitjans de comunicació d'un determinat espai, on s'inclouen tant les condicions del mercat, el nombre d'operadors, la regulació jurídica, els hàbits de consum, les institucions i el seu rol regulador, etc. De la qualitat del sistema televisiu, se'n parla en termes polítics, en termes econòmics, d'audiència o de finalitats culturals.

La definició de la qualitat dels sistemes televisius en termes polítics es fa des de tres grans perspectives: en primer lloc, en termes nacionals; aquest tipus de discurs és freqüent en aquells països en els quals per raons de proximitat idiomàtica i/o cultural la producció televisiva es troba amenaçada per indústries audiovisuals més potents (és el cas claríssim del Canadà o d'Irlanda). Des d'aquesta perspectiva es defineix la qualitat en termes com la construcció nacional, la vertebració del país, la preservació de les essències nacionals, la conformació de comunitats, etc.

En segon lloc, s'interpreta la qualitat del sistema televisiu amb referències a l'espai físic o al territori i s'utilitzen dimensions d'avaluació com si la producció s'hagués fet al mateix territori, en la llengua pròpia o amb referències temàtiques pròpies que s'adrecessin a l'audiència del propi espai d'emissió.

En tercer lloc, la qualitat del sistema televisiu es defineix en termes polítics més generals i associats al perfeccionament del sistema democràtic: en termes de representació de determinats col·lectius, de formació política dels ciutadans, del distanciament respecte al govern, de la participació dels telespectadors, etc.

Els discursos que defineixen la qualitat dels sistemes televisius des de la perspectiva econòmica l'equiparen a la competitivitat, la rendibilitat i la generació de riquesa; s'utilitzen indicadors vinculats a les aliances estratègiques, les condicions de producció i de les polítiques de programació, el finançament, el control o la legislació. En aquest sentit la televisió de qualitat és aquella que s'exporta, que agrada, que és copiada i se l'equipara a qualsevol altra indústria nacional rendible.

La qualitat del sistema televisiu utilitza de vegades l'audiència com un criteri de mesura; en aquests casos es defineix la qualitat d'un sistema com aquell que dona atenció a determinades minories especialment desfavorides (per exemple, el cas dels canals que han de dedicar una part, o la totalitat, de la programació als discapacitats, les minories ètniques o lingüístiques).

2. La qualitat de la programació. La programació té un doble vessant d'interpretació: per una banda, es fa referència al conjunt de la programació que l'espectador d'un determinat territori rep a casa seva com el resultat de les polítiques de programació de totes les cadenes que hi emeten («qualitat horitzontal»). Per una altra banda, s'entén la programació com la «graella» de programes que cada dia dissenya cada cadena («diversitat vertical»). Aquestes variables s'inclouen en el tercer apartat perquè és l'element més visible i més utilitzat per a definir la qualitat de les cadenes.

La qualitat de la programació s'interpreta en una majoria aclaparadora de casos en termes de diversitat; és a dir: una programació de qualitat és una programació que presenta cotes elevades de diversitat. La mesura de la diversitat és una tasca que s'ha desenvolupat de manera ben diversa en funció dels països.²

Cal afegir que en els estudis realitzats sobre la diversitat de la programació hi ha un predomini enlluernador d'aquells que es realitzen des de la perspectiva econòmica en termes de la capacitat d'un mercat per absorbir noves cadenes; altres interpretacions de la diversitat quan s'utilitza com a dimensió de la «qualitat televisiva» són la diversitat social (diversitat de reflex, d'accés i d'oferta) o la diversitat de programes.

3. La qualitat de les cadenes de televisió. Quan es defineix la qualitat de les cadenes es fa des de dos grans punts de vista: aquells que utilitzen elements d'avaluació externs a la cadena i els que utilitzen barems d'avaluació interns a la cadena. Entre els primers es troba la definició de la qualitat televisiva com la mesura en la qual la cadena aconsegueix amb

2. El Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) ha finançat dos treballs de recerca dirigits per l'autora d'aquestes pàgines per a la mesura de la diversitat de la programació al nostre país (des de 2005-2006 fins a 2008-2009). Aquestes recerques estan publicades al web del CAC i al núm. 23 de la revista *Quaderns del CAC*.

el seu mandat fundacional o la mesura en la qual la cadena contribueix a la diversitat de la programació.³

Entre els barems d'avaluació intern de la qualitat de les cadenes es parla, per exemple, de la diversitat de gèneres que ofereix la seva programació, els temes tractats, l'equilibri en el punt de vista, l'equilibri entre la producció de programes propis i els de producció aliena; altres criteris són, per exemple, l'establiment d'una línia editorial pròpia, una identitat de marca de la cadena que la faci fàcilment recognoscible a l'espectador, la no-linealitat de la seva programació respecte de les altres cadenes o el fet que deixi prou temps als programes innovadors perquè el públic s'hi acostumi.

4. La qualitat dels programes televisius. Aquest és de llarg l'àmbit de referència més anomenat i desenvolupat en la recerca internacional per a definir la qualitat dels programes. Per una banda, s'utilitzen criteris d'avaluació externs al mitjà provinents del context social i/o cultural com l'acompliment de determinades funcions, com, per exemple, la «funció informativa», i desenvolupen tota una sèrie de mesures de la «informativitat» d'un programa o la seva «objectivitat»; criteris de tipus econòmic, com, per exemple, l'èxit empresarial d'un programa o la consecució de determinats índexs d'audiència, o criteris de tipus «extàtic» vinculats al plaer/goaudi o interès que genera en els espectadors.

Per una altra banda, s'utilitzen criteris interns als programes per a l'avaluació de la seva qualitat. Els criteris interns tradicionals i històricament més esmentats són:

- els continguts (el tractament de certs continguts conferiria sistemàticament «qualitat» mentre que d'altres la negarien —imatges violentes, llenguatge vulgar, sexe, etc.—);

- la «forma» del programa (tipus de guió, construcció narrativa, etc.);

- la relació entre la forma i el contingut (riquesa expressiva, innovació, etc.);

- la noció de *gènere televisiu* ha estat històricament la gran marca de qualitat dels programes. Així, per exemple, els informatius i els programes culturals, documentals o infantils/juvenils han estat sistemàticament considerats programes de qualitat, sense prestar gaire atenció al seu tractament intern o al tipus de relació que estableixen amb els seus espectadors. En canvi i més recentment, altres definicions de la qualitat

3. Per exemple, en la recerca realitzada per al CAC emergeix com a dada significativa el fet que les primeres cadenes públiques de televisió resten diversitat al sistema; és a dir, si no existissin, la diversitat del sistema seria més alta. La qualitat de la programació avaluada des de la noció de diversitat —la contribució que fan a la diversitat del sistema— permet afirmar que no es tracta de cadenes de qualitat.

dels programes han anat vinculades a la hibridació dels gèneres o a la dificultat de classificar un determinat programa en una categoria genèrica.

3.2. *Televisió de qualitat després del s. xx: la qualitat televisiva en un context de producció global*

Com s'ha esmentat, els debats entorn dels continguts i les mesures per a avaluar la qualitat a la televisió s'han succeït pràcticament i amb intensitats diverses segons els països al llarg del segle passat. Ara bé, ha estat en els darrers deu anys quan els continguts i els debats generats al llarg de gairebé quaranta anys han patit uns desplaçaments i uns canvis d'èmfasi que han ressituat el debat a l'entorn de la qualitat de la televisió.

El primer gran canvi afecta la consideració de la mateixa noció de *televisió de qualitat*: ha deixat de ser un oxímoron per a convertir-se en un àmbit de discussió «normalitzat» i recurrent; ja no es qüestiona l'existència de qualitat a la televisió com una qüestió contradictòria o de principi —potser sí encara a la televisió generalista—, sinó que tot sovint apareix la noció als mateixos mitjans de comunicació, s'organitzen jornades i debats academicoprofessionals i es realitzen recerques i monogràfics més o menys especialitzats.

Per una altra banda i respecte als continguts, s'observa un cert consens a l'entorn de certs programes als quals no es dubta de considerar de qualitat i que, paradoxalment, i a diferència del que s'afirmava de manera generalitzada fins als anys noranta, no es tracta ni de programes de producció pròpia ni tampoc són programes considerats «seriosos» o informatius/educatius. Es tracta sobretot de programes de ficció, i específicament de sèries nord-americanes com, per exemple, *Expedient X*, *The Sopranos*, *Els Simpson*, *House*, etc.

Es tracta d'una sèrie de programes que trenquen amb les nocions de qualitat anteriorment establertes i vinculades a la «producció pròpia», a la «construcció de referents socials» o «nacionals», que acompleixi tasques de «fonamentació social» o que plantegi qüestions vinculades a l'educació o la formació. Al contrari, es tracta de programes de pur entreteniment i marcadament nord-americans. Què ha passat entremig?

Per caracteritzar-ho esquemàticament i com a tendència global —no vol dir que a tot arreu passi de la mateixa manera i al mateix ritme— s'ha de dir que la programació de televisió i també el seu consum han passat del *broadcasting*, al *narrowcasting* i ben aviat al *bitcasting*; les cadenes de televisió ja no busquen audiències massives sinó audiències significatives, audiències rellevants, no les audiències que conformen aquelles grans comunitats nacionals objectiu de la filosofia inicial del servei públic

i dels grans comptes de resultats, sinó que busquen determinades franques d'audiències internacionals molt exclusives.

En aquest context de canvi el valor de la classificació establerta en l'apartat anterior està que és una sistematització «estructural» dels eixos recurrents, temes, continguts, indicadors i perspectives entorn de la qualitat a la televisió; és a dir, que funciona com una graella matriu en la qual es poden anar situant els nous matisos i reconfiguracions generats precisament per aquests nous contextos.

Com s'ha esmentat, als darrers anys el mitjà televisiu ha estat l'escenari d'una quantitat significativa de canvis estructurals vinculats sobretot amb els sistemes de producció i de distribució del senyal (satèl·lit, tecnologia digital, etc.) i el canvi consegüent en la mateixa concepció del negoci televisiu; tot plegat ha comportat interessants i significatives reconfiguracions de la noció de qualitat televisiva. En aquest apartat s'apunten les línies de continuïtat i les tendències que s'entreveuen en els primers anys del nou segle entorn del debat sobre la qualitat a la televisió.

Respecte dels quatre grans àmbits de referència de la qualitat televisiva apuntats en l'apartat anterior —els sistemes televisius, les cadenes, la programació i els programes—, els continguts adopten un protagonisme inqüestionable i s'han convertit en el mascaró de proa de la redefinició de la qualitat en la resta dels tres àmbits.

A la primera dècada del segle XXI s'observa un canvi radical en el plantejament de les polítiques de producció de continguts —o, com a mínim, en alguns continguts— i l'impacte consegüent en la resta d'àmbits. En altres paraules, és fàcilment observable un lideratge dels continguts en la definició de la «televisió de qualitat» que és fruit de determinades condicions estructurals i conjunturals.

Així, i de manera resumida, pot observar-se en la primera dècada del nou segle i en diferents nivells d'impacte un increment dels fluxos internacionals de programes, uns canvis substancials en les polítiques de programació i un enriquiment i increment de la complexitat dels recursos textuals en els fluxos de programes i d'espectadors (en les formes de mirar televisió, d'experimentar i donar sentit a la televisió). Tot plegat repercuteix en la consideració social del mitjà.

Com han observat alguns autors, es pot caracteritzar el consum televisiu com el pas de la noció de «flux» (R. Williams) a la irrupció de l'anomenada «*must see television*» (o *essential viewing*); és a dir, el pas del consum pràcticament indiferenciat de continguts a la consideració del consum televisiu entorn de la noció de «cites televisives», de pràctiques de consum compulsiu d'audiències extraordinàriament lleials a determinats programes, especialment de ficció televisiva.

Es parla en aquest sentit d'una espècie de celebració de la televisió contemporània, del pas dels clàssics nord-americans de la MTM com *Lou Grant*, *Hill Street Blues* a *The Mary Tyler Moore Show*, *Cheers*, *Twin Peaks* i els recents *The Sopranos*, *House*, *Sex in the city*, *ER*, i un llarg etcètera. Més enllà dels programes i de les seves característiques pel que fa al contingut (centres urbans com microcosmos dels EUA;⁴ capes de trames que critiquen la societat o la cultura nord-americana que eren inexistents a la dècada anterior,⁵ etc.), és possible observar unes estratègies d'estructuració, intertextualitats i trames entre diferents episodis, creuament de personatges, campanyes de promoció creuades entre sèries, etc. totalment inexistents anteriorment. Es sintetitza sovint aquest nou període com una oposició al model de *Dallas* (en referència a les audiències massives) i un pas cap al model d'audiències reduïdes però especialment valuoses des del punt de vista de la inversió publicitària, que són a més a més audiències molt fidels, audiències de culte amb nivells d'educació més elevats. Es tracta a més a més de l'aparició d'una sèrie de continguts que generen ingressos addicionals a través del marxandatge (un dels casos més notoris és probablement el de *Expedient X*).

Les raons de tot plegat es troben en l'increment de la competència i la davallada de l'audiència de les grans *networks* nord-americanes en un moviment estratègic similar a l'experimentat anteriorment en el cinema (Jancovich i Lyons es pronuncien en aquesta línia quan descriuen en la seva anàlisi la reacció de Hollywood a través dels *blockbusters* d'acció en el període postbèl·lic).

Aquest tipus de programes sorgits per la necessitat de la indústria i definits com a «programes de qualitat» tenen un impacte en les cadenes, en les polítiques de programació i en els sistemes televisius i en conseqüència en les seves redefinicions de qualitat. Així, breument, les cadenes han passat a desenvolupar de manera generalitzada estratègies de construcció de la seva imatge de marca (*branding strategies*) en les quals la programació es converteix en un nou tipus de mercaderia per a regular els fluxos de programes i per a facilitar les relacions entre els *gatekeepers* de la indústria.

Les noves sèries televisives, i pel que fa a les polítiques de programació de les cadenes, adopten noves funcions: per una banda, alliberar recursos per a les produccions domèstiques, donar suport a les produccions domèstiques en la programació estratègica i atraure audiència amb estratègies diferenciades segons els canals. Pel que fa al sistema televisiu les noves sèries de ficció televisiva permeten parlar del pas de l'existèn-

4. Desenvolupades, per exemple, a N. SAN MARTIN (2003), «Must see TV: Programming identity on NBC Thursdays», a M. JANCOVICH i J. LYONS, *Quality Popular Television*, Londres, BFI.

5. P. RIXON (2003), «The changing face of American television Programmes on British Screens», a M. JANCOVICH i J. LYONS, *Quality Popular Television*, Londres, BFI.

cia d'oligopolis (audiències massives nacionals) a uns contextos multica-
nal fragmentats de cicles transatlàntics de programes (cable i satèl·lit
transnacional), de transformació en les indústries culturals (MacMurria
en diu les «locomotores de la distribució») i de la lleialtat de les audièn-
cies, que són, per primera vegada i de manera generalitzada, transnaci-
onals, de culte i objecte diana de les polítiques de marxandatge (alt ni-
vell adquisitiu).

S'ha elaborat la taula 1 a tall de resum d'algunes de les tendències
observades respecte a la redefinició de la qualitat televisiva.

Taula 1. Desplaçaments dels estàndards de qualitat televisiva

	Anys noranta	Primera dècada del segle XXI
Sistema	Qualitat definida des de l'àmbit nacional, producció pròpia, llengua pròpia, reforç de les comunitats nacionals	Àmbit internacional, audiències transnacionals (<i>white collar audiences</i>)
Cadenes	Qualitat definida des de la creació d'una línia editorial, imatge de marca entorn dels programes informatius i culturals i equilibri de la programació	Qualitat definida entorn de la creació de les <i>branding strategies</i> a través de la ficció, especialment la nord-americana
Programació	Qualitat definida entorn de la diversitat de gèneres i de l'origen (producció pròpia)	Disseny de la programació entorn de la ficció i especialment nord-americana
Programes	Qualitat definida des de criteris interns als programes (temes o tractament dels continguts)	Qualitat «literària» dels programes, intertextualitat, cites, desarrelament territorial i actituds « <i>fashion</i> »

Tot plegat té un impacte decisiu en la consideració cultural de la televi-
sió (Garnham) i en el desenvolupament d'estratègies de distinció social
a través del consum de ficció televisiva: el pas d'una televisió porqueria a
l'apropiació/legitimació de la televisió per part de les classes mitjanes
(paral·lisme amb el cinema d'autor) i, finalment, cap a la paradoxa
entre la producció de continguts televisius reconeguts arreu com de
qualitat cap a un consum d'aquests continguts a través d'altres mitjans
(Internet o telefonia mòbil).